

86

451581

Țara Noastră

DIRECTOR: OCTAVIAN GOGA

KULDSZVARI T. KIR. GAZDASÁGI
KÖNYVTÁRA

szár

ANUL V Nr. 36
7 SEPTEMBRIE 1924

In acest număr: Lecția lui Iancu de Octavian Goga, Trup de fum, Amiază, poezii de Nichifor Crainic, Păraul fără nume de Cezar Petrescu, Copiii bucătăresei de G. M. Ivanov, O curte pustie de Septimiu Popa, Situația funcționarilor de P. Nemoianu, Târgul de mostre din Cluj de Alexandru Hodoș, După conferința dela Londra de Vintilă N. Petala, Gazeta rimată: Post Festa de Voicu Abstinentu, Insemnări: Moartea lui Nicolae Mișu, Presa noastră și Avram Iancu, Călimara dlui Maniu, Participanți și abstenenți, Sport, In țara lui Dragoș.

CLUJ
REDACȚIA ȘI ADMINISTRAȚIA: PIATA CUZA VODA NO. 16
ABONAMENTUL PE UN AN 300 LEI

Un exemplar 8 Lei

© BCUCluj

Tara Noastră

Lecția lui Iancu

S'au confirmat, va să zică, din nou, toate prevederile noastre de chirurghi specializați în trista maladie a cancerului regionalist.

Celebra conducere a comitetului de-o sută a urmat imbecilul rețeta publicată de noi, la serbările recente din Munții Apuseni. Domnul Iuliu Maniu, consecvent și iremediabil abstinent politic, și-a impus și cu această ocazie pecetea pasivității sale de totdeauna. Conform bulei lansate deunăzi a fost și n'a fost la aniversarea lui Avram Iancu. A ținut cu ori-ce preț să-și înfunde partizanii și de astădată într'un colț de izolare înbufnată, pe de-asupra căreia s'a plimbat ridicolul cu toate batjocurile lui. Praznicul a decurs, firește, într'un cadru impunător și senin. Amintirea mortului dela Tebea și prezența familiei regale la groapa lui au mișcat sufletul mulțimei și-au înlăturat din primul moment toate patimile militante. Țăranii au roit de pretutindeni împrejurul gorunului lui Horia, a fost cler și popor ca la zile mari, au fost cântece și voie bună. Printre zecile de mii de pelerini veniți din toate părțile țării s'a remarcat însă și-o ceată de treizeci de inși, o insulă terebroasă în mijlocul însuflețirii generale. Era statul major al oracului dela Blaj, centurionii de legea nouă, sub conducerea părintelui Man dela Gherla asistat de domnul Maniu. Iluștrii protestatari nu s'au deranjat până la mormântul lui Iancu, s'au prezentat însă la Câmpeni ceremonioși și posomorâți în ținuta de mare doliu a politiceii lor orop-site. Ei au făcut cor separat și ciorbă separată. Au produs mi se pare, și câteva discursuri într'o cameră de restaurant, cu ușile închise, îngrijorați și dosnici ca un conventicol de anabapțiști. La Cluj, mica lor poveste s'a repetat cu acelaș protocol de sectă nemulțumită. În vremea asta lumea s'a sbătut în valuri largi, adevărurile mari au covârșit toate mințile și satisfacția unanimă a unor clipe curate n'a putut fi tulburată nici de neputința cerebrală care ținuse sfat la Sovata, nici de îngustimea de suflet asvârlită din nou pe arenă...

Eu nu mă mir de toate aceste. Cunoșc bine fibrele intime ale penibilei svârcoliri, și-aș putea proroci cu amănunte zăpăcelile de mâine. În definitiv, e puțin complicată psihologia tulburărilor cetățeni, deplasați în timp și în spațiu în noua așezare de stat a României. Sbârâiala lor e fatală și perfect explicabilă. Ea se brodează pe-un fond lămurit de străinism, dublat de greva foamei la care i-a condamnat o nenorocită politică acefală. Sunt predestinați deci s'o ducă așa înainte cu sughituri de protestare și cu circulare de abținere, făcând deliciale honigmanilor dela gazetă, care-i secondează în coloanele lor cu o răsunătoare bucurie familiară.

Ce nu înțeleg însă, e consecvența escamatoare a trecutului nostru din Ardeal de dragul tarabei lor de partid, și în special stăruința cu care vor să puie stăpânire pe morți perfect deslipiți de mentalitatea lor. Prin ce rabulistică provincială crede d. Iuliu Maniu, că se poate ivi la toate parastasele de-aici, ca un spectru care-și reclamă proprietatea ultragiată? Venind vorba de Avram Iancu, acest procedeu deplorabil devine deadreptul odios, fiindcă umbra eroului dela Țebea nu are nimic a face nici cu actualul partid național, nici mai ales cu felul de-a simți al conducerii lui. Istoriceste, *comitetul pacificării naționale* dela patruzeci și opt nu are nici o legătură cu partidul național fondat cu treizeci de ani mai târziu, astfel că ori-ce încercare de împrăștiere tardivă e o brutală impietate. Dar, înafară de această erezie istorică, personalitatea prefectului legendar, așa cum s'a perpetuat ea în conștiința tuturor, e cea mai crudă desmințire a micilor negustori politici dela Consiliul dirigent.

Să examinăm, o clipă, în treacăt fața vremilor, și vom vedea că între avocatul dela Vidra și epigonul lui, avocatul dela Blaj, e o adevarată prăpastie suflătoare. Faceți să vă treacă figura celui dintâi ca la lumina unui fulger pe dinaintea ochilor. Tânărul fiu de Moș, cu sângele lui clocotitor, sombru și tăcut, un temperament de erou. În ochii lui ardeau flăcările revoluției ca niște sulii de oțel. Pentru el fiecare cuvânt e un sol al acțiunii. Avram Iancu e însuși omul-acțiune, disprețuitorul mândru al tăgănelilor, cu mâna pe sabie. Duceți mai departe firul, încadrați pe eroul dela Fântânele în mijlocul evenimentelor și întrebați-vă, ce atom s'a rătăcit din moștenire în ființa fravă a șefului care încurcă ițele partidului național? Ce poate reclama pe seama lui, ca o fărâmitură din patrimoniul mortului dela Țebea, domnul Iuliu Maniu? Se poate face o legătură cât de vagă dela vijeliul *om-acțiune* la reclamantul *om-pertractare*? I-a prins ceva din îndrăzneala lui, a avut o adiere măcar din concepția eroică în vremuri tot așa de sguduitoare? Care-a fost actul cât de minim, cu care avocatul consistoriului din Blaj să se fi atașat la tradiția unei protestări naționale? Unde e demnitatea înscrisă în istoria Ardealului de celălalt avocat, care a pledat cu spada procesul neamului? Cum l'a pledat acest proces, și la care instar și, d. Maniu, atunci când a izbucnit din nou furtuna lumii și românismul a revăzut iarăș zile de epopee? Mai târziu, după împlinirea hotarelor, când s'a pomenit în fruntea trebilor, fericitul fruntaș politic, prin ce-am înregistrat noi elanul

lui și din ce faptă va putea desprinde posteritatea o cumetrie cât de depărtată cu drama din munții Abrudului? Astăzi, că rătăcește protestând pela toate parastasele, că devine centrul de radiațiune al atâtor insinuări dăunătoare consolidării de stat, se întrevede din circularele lui vre-un accent răzleț din abnegația solitarului dela Vidra, sau pe de asupra tuturor frământărilor, se găsește cineva care să fi bănuțit vreodată că după discursurile președintelui dela clubul Majestic palpă o singură arteră revoluționară?...

Inchidem paralela, ca să nu cădem în banalitate.

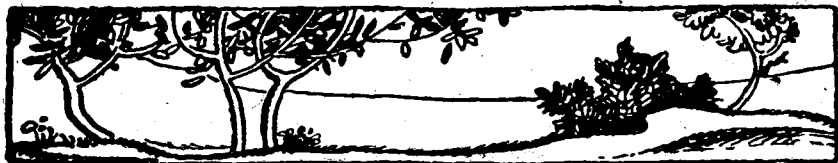
Dar dacă lucrurile sunt așa, dacă din tot ce-a fost sbucnire luminoasă în trecutul nostru ardelenesc, nimic nu s'a rătăcit în orbicărirea bieților amatori de politică, atunci de ce mai vor să-și întabuizeze morții care-i desmint la fiecare pas?

Cea mai proaspătă supărare rămâne în tot cazul cea mai ridicolă, fiindcă de sub gorunul lui Horia țărana trimite lecția cea mai palpabilă. Profilul încrezător și dârz al marelui viteaz se ridică peste sgura care-a răsărit în urmă, din caracterul lui se desfac învățăminte reconfortante, și după neputințele pertractanților ușurei, revine azi în mintea tuturoră disprețul liniștit al lancelui:

— *Domnilor, vorbiți înainte!...*

OCTAVIAN GOGA

Trup de fum

Dintr'o pânză străvezie
De păianjen vreau să-ți fac
Un aerian hamac,
Plutitoare să te ție
Între vârfuri de copac.

Somn în leagăn să-ți prelingă
Greerușii câmpenești,
Praf de lună să te ningă,
Mâna mea să nu te-atingă
Să te vestejești.

Către tine doar să suie
Gândul vis și gândul viu;
Trup de fum trandafiriu,
Între ce e și ce nu e,
Că te am — atât să știu.

Amiază

În arie sânt stoguri și auie mașina
Mirajuri depărtate își vântură lumina.

Pusderie de gânduri cu grâul vânturăm
Și aerul de flacări deabia-l mai suspinăm.

Curg toropeli topite, ca plumbul, din tărie.
Burează oboseală pe fruntea sângerie.

Dar arșiță e-atâta că soarele de jar
Și el își șterge fața cu-un nor ca un ștergar.

NICHIFOR CRAINIC

Pârâul fără nume*)

Nu-l amintește nici o hartă. Nimeni nu l-a dăruit un nume.

Harnic și neștiut, sună ușoare zale de argint, acolo sus, printre lăspezi cu mușch u de velur și frunze încrețite de mintă.

Un nor alburii se topește în albastrul înalt de cer și se topește în apă. Se înclină tremurând cupa unei flori să scuture un bob de rouă. Săgeată o albină de aur și a trecut o pasăre cu gușa de aur. Pârâul își clipotește unda rece, mână cu el fulgul de nor, sborul de albină, ciripitul melodios al păsării și cerul cu albastrul de gențiană.

Gândul la pârâul fără nume, în cele mai aprige și pline de zădărnicie ceasuri, străbate deodată adiere răcoritoare. Pe buze învie mirosul umed de mintă.

Coboram potecă repede, în codru negru de brad. Tot drumul nu se arătase țipenie. O piatră prăvălată răscolea răsunete crescute în văi; trimise înapoi din adâncuri, până târziu. Unde nu era stâncă pleșuvă, piciorul luneca pe cetină scuturată, roșcată și aspră. Pe alocuri o feregă își clătina frunze zimțate, de întuneric și umezeală. Picura topită rășina cu parfum tare care înțeapă nările, dar raze de soare nu străbăteau. Neclintii și înalți, brazil jimeau streșină veșnică. Cântau subțire aripi de fânțar. Câte odată, dintr'un luminiș, muntele din față arăta țâncuri sure, metereze de cetății pustii.

De sus, din creștet, se desfășurase minune nespusă și tristă. (Sunt ani nenumărați de atunci).

Era o culme mai înaltă ca toate, privind peste trei țări. Deoparte pădurile Maramureșului cu străvechi adăposturi de zimbri. De alta munții cu fagi ai Bucovinei. În urmă, văile Moldovei pierdute în păclă. Înălțimile se topeau departe, din ce în ce mai domol rotunzite, tălăzuirea unei furtuni care a încremenit înainte de veacuri, în zare. Un sat surâdea pitit într'o văgăună. În tăcerea ireală sunase lin o talancă de turmă. Șerpuiau șosele albe. Sclipeau în lumină luciri de ape. Dar drumurile duceau către trei țări, iar apele coborau să scrie cu vinele lor albastre trei hotare.

*) Cuvânt înainte la o „România pitorească“.

Coborâșul era de aceea împovărat de gânduri măhnite.

Atunci, într-o poiană cu lanțul de brazi lărgit în lături, cu iarba moale și verde ca după o ploaie de primăvară, am poposit eu la pârâul fără nume.

De sub lespezi izvorul gâlgâia sprinten. Adâncea un culcuș cu fundul de nisip negru, presărat cu mărunte fire metalice. Acolo oglinda apei era odihnită și lucie. Se prelingea o șuviță între ierburi aromate — izvorul își căta drum spre chemarea văilor.

Când am apropiat buzele însetate, privesc și s'a înecat în încrețirile apei. Au înviat la loc toate, după ce inelele mărunte s'au stins, limpezind din lume nehotărîtă de fantome, fulg de nor călătorind în albastru, vârfurile luminate de brad, umbra fugace a sborului de pasăre.

Privesc rară era de două ori. Odată a avea, alături. A doua oară, înlăuntrul, adâncită răsfrânt în cleștarul rece și viu.

Indelungă vreme am stat cu lespede de isvor căpătâi, cu fața în sus, cu mâinele sub cap, cu ochii pierduți în înaltul cerului. Subteran, din piatră, vorbea glasul apei. Murmur prietenos și fără odihnă. Din tainice ascunzișuri panglica subpământeană străbătea la lumină. Drumul era lung și fără adăpost. Jos se îmbăiau în soare târguri cu luciri de turle, cu forfota omenească, cu desnădăjduite spasmi de viață — pieți lărmuitoare, pereți cenușii, fum de furnale, norod pestriț, funingine și colb de uliți. Intrevăzută *de aici*, viața *de acolo* apărea neîndurată osândă și deșertăciune.

Dar șuvița apei de aici mergea să se împotmolească acolo. Avea să ude țărături cu zăvoaie de sălcii, să se răsfire în prunduri, să despice lanuri cu spic greu, să curgă pe sub poduri de piatră în târguri unde apa se prelinge somnoroasă, cu stele de ulei și turbure pentru totdeauna. Șagalnicul glas argintiu de zici, acolo muștește. Străvezia undă de aici, acolo se târâie vânt în vinete nisipuri.

Povestea lui era povestea vieților noastre. Acolo jos, și eu și el, ne vom regăsi cândva, mâine poate, mai târziu poate. Dar fețele noastre altfel vor fi și unul pe lângă altul vom trece fără tresărare și fără să ne știm.

M'am ridicat în genunchi să plec.

În oglinda apei se topi alt nor.

Am întrebat în vale cum se numește pârâul.

— N'are nume, grăi omul săltându-și bondța pe umeri. Poienei îi zice poiana caprei, dar pârâul n'are nume. Ia, un pârâuș acolo, cine să știe de el?...

În primăvara aceasta, drumul mi-a fost din nou pe acele țărături. După mulți ani și după năpraznice vremi.

Din creștetul muntelui privesc și nu mai cuprindea acum trei țări, vinele albastre ale apelor nu mai scriau trei hotare, satul surâdea pitit în văgăună sub soarele nostru și sunetul lin al tălângii nu mai murea pe plaiu strein.

Coborâșul era încă trist, fiindcă multe tristeți ne cearcă încă sufletele.

Dar soarele primăverii lumina blând, cerul era înalt și limpede, depărtările se deslușeau în văzduhul străveziu, calme și în vestmânt verde-fraged de Mai. Măhnirile nu puteau fi decât trecătoare.

În poiana cu pajștea umedă de rouă am poposit din nou la pârâul fără nume.

Ca și atunci am plecat buzele însetate și priveliștea s'a înecat o clipă în încrețirile apei. Și iarăși au înviat toate la loc, când inelele s'au limpezit oglinzind din lume nehotărîtă de fantome, vârfuri luminate de brad, sbor de albină, fir clătinat de floare. Nuntai chipul și ochii dinlăuntru răspundeau privirei altfel de cum au fost: obraz cu brazde de ani, ochi cu strălucirea stinsă. Din adânc și-a apropiat buzele către buzele mele, să soarbă gura rece de apă, un craniu. Anii n'au schimbat nimic din tinerețea eternă de aici — au bântuit greu pe cei de acolo.

M'am ridicat în genunchi, ca și atunci, să plec. Am privit împrejur. Nu — ceva era schimbat și aici.

O piatră, o singură piatră pe care n'o recunosc. E în chipul unei cruci, și e la căpătâiul unei movile aproape scufundate, îmbrăcată de colțul tânăr al terbei. Ceva se deslușește scris. Incerc să citesc. Un singur cuvânt: Soldatul... Mai departe mâna care scrijlasese n'a putut sfârși; a obosit ori n'a mai avut vreme. Mușchul a îmbrăcat piatra, ierburile au crescut la rădăcină, vrejuri s'au încolțăcit, piatra face acum parte din priveliște, a fost cuprinsă pentru totdeauna în munte.

Lângă pârâul fără nume, mormântul fără nume.

Depart de tot, lucesc în văi târgur, cu clipiri de turle, cu lărmuiri de norod, ziduri cenușii, fum de furnale, colb de uliți. Aici, ciripește pe colțul de piatră o pasăre cu gușa de aur, săgeată o albină de aur. Albastrul cerului e de vis, pârâul fără nume își sună ușor zalele de argint, le sună de veacuri cum înainte le va suna veacuri.

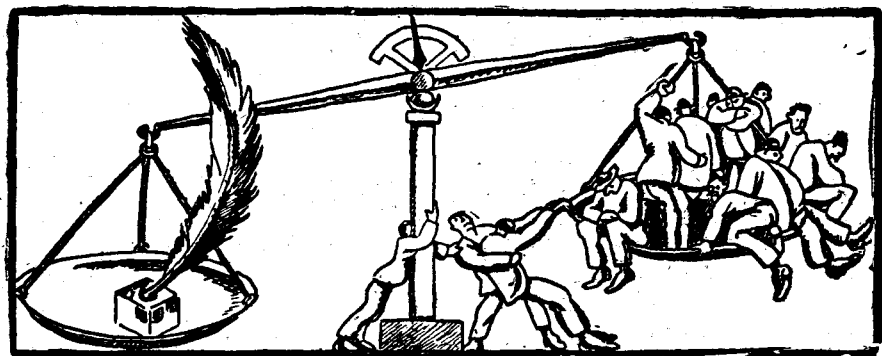
Gândul de acolo nu se întoarce niciodată aici.

De asta viața de jos e fără sens, mohorâtă și plină de deșertăciune.

Dar de atunci am aflat taina. În cele mai aprige și pline de zădărnice ceasuri, gândul la pârâul fără nume străbate deodată adiere răcoritoare. Pe buze învie mirosul umed de mintă. Iar amintirea crucii fără nume este pentru toate deșertăciunile o gravă și nerosită mustrare.

CEZAR PETRESCU

Copiii bucătăresei la Londra

— Acordul anglo-bolșevic —

Deși Lloyd George calificase pe bolșevici de canibali în 1918 și întreținea în cursul anului 1919 patru armate intervenționiste contra-bolșevice, — o împrejurare care nu l-a împiedicat ca în 1921 să încheie primul tratat comercial cu reprezentantul acestor canibali, Crasin, — bolșevicii rămân totuși, după proveniența lor, copiii nimănuî, copiii bucătăresei. Ori cât ar invoca paternitatea socialistă a lui Karl Marx, nici după chip, nici după asemănare, ei n'au nimic comun cu acest „părinte general“ al tuturor felurilor de socialiști. Ca document al provenienței lor marxiste, copiii bucătăresei pot prezenta numai cele câteva fraze revoluționare cu care au aprins casa stăpânului, unde se pripășeau. Nimeni nu știe cine i-a conceput. Toți au văzut însă incendiul ce l'au făcut. Nu în zadar, deși întâmplător — au venit în lume. Predestinați să surpe casa domnească — în timpul de declin al „domnilor“ — copiii bucătăresei, fără tradiții și fără întrezăriri în viitor, n'au lăsat piatră pe piatră din clădirea domnească. Ne având altă morală decât morala resturilor de la masa socialistă, aplicând această morală la lumea burgheză — ce își trăește senilitatea — au ajuns la concluzia că lumea în care trăim trebuie prefăcută în praf. În altă epocă, în care cruzimile nu lipseau și minciunile aveau tot atâta strălucire ca și astăzi, copiii bucătăresei, legați cu lanțuri grele de gât, ar fi fost întorși acolo de unde veniseră. După războiul mondial — ei au răsărit pe planul întâiu al vieții politice, și din rozători de oase marxiste, au devenit factori. Bolșevicii sunt astăzi factorii politici principali în domeniul tuturor tratativilor, tuturor efortărilor de a pune roțile lumii noastre pe șinele ordinei și a vieții normale

din trecut. Ca factori negativ', ei dau caracteristica întregului veac: *veacul acesta e veacul copiilor bucătăresei.*

* * *

Cu ei, strânși în mușuroiul internaționalist de la Moscova, șeful internaționalei a II, șeful în acelaș timp al guvernului statului celui mai antidemocratic și sălbatic de imperialist — Anglia, — socialistul Macdonald încheie tratat politico-comercial, după ce mai întâu binevoise a le da — formal — o existență *de jure*, acea cerută de la toți câți intră și trăesc în casa „domnilor”. Cu ce scop a făcut aceasta, atunci și acum, Macdonald, reprezentantul unei Internaționale socialiste și șeful guvernului Angliei imperialiste? Din dragoste — nu. Fiindcă am urmărit în literatura luptele dogmatice între toate sectele socialiste, am văzut câtă intransigență s'a ridicat între menșevicii marxști — socialdemocrații — și bolșevicii marxști, — comuniștii-internaționaliști. Pretinzând cu pasiune la primul grad de puritate în înțelegerea testimoniuului marxist, și unii și alții, s'au redus la linia de nimicire, din prea multă dragoste și credință față de Marx. Când viața le-a dat posibilitatea ca statele să fie conduse când de unii, când de alții — raportul între copii legitimi ai lui Marx și cei bănuți că ar fi ai lui — a fost un raport de exterminare. Bolșevicii au nimicit ca pe guzganii periculoși pe social-democrații în Rusia bolșevică. Socialdemocrații, la rândul lor, au exterminat pe bolșevici cu conștiința liniștită, că scapă societatea de criminali de rând: Georgia socialdemocrată ne-a dat destule exemple. Dragoste, deci, n'a putut să fie între reprezentantul Internaționalei a II și reprezentanții Internaționalei a III, cari au realizat un tratat de dragoste, la Londra, în orașul unde se află mâna aceia strașnică de financiari, cari stăpânesc a patra parte din populația întregului pământ.

Nici măcar un dor de „punctele lui Wilson” nu i-a chinuit. Căci atunci când începură, ca licuricii în noapte, să strălucească aceste puncte în înspăimântătoarea noapte a anului 1917, socialdemocrații din Internaționala a II au fost demult rânduiți sub steagurile biruințelor *à outrance* ale fiecărui stat național, iar socialdemocrații, cari zvâcniră din subsolul sufletelor dezagregate în tranșee și cari își ziseră mai târziu comuniști, aruncară în aceeași noapte, stăpânitoare încă, lumina roșie a aprinderilor de jos în sus: a azvârlirilor tuturor lucrurilor în aer. Wilson rămânea un ridicol, -- un om de studiat: evangelia lui pacifistă strălucește în albastrimea cerului, și poeții visători și umanitariști pot — numai ei -- în voie, să-i citească literele și să-i înțeleagă înțelesul. Reprezentanții celor două internaționale nu sunt poeți: realizarea tratatului de la Londra, nu a eșit din spiritul lui Wilson, nu s'a ridicat pe un citat din Evangelia lui pacifistă ci este monumentul celor mai tragice calcule. O paranteză nu este de prisos: a porni să construiești viața umanității turburate de acum după testamentul lui Wilson, înseamnă să ștergi cu mâna tratatul de la Versailles și toate celelalte tratate împreună cu el,

fiindcă numai dreptățile unora se cuprind în ele: Wilson și Europa după război amintește, cu proporțiile rezervate — pe Hristos și Golgota...

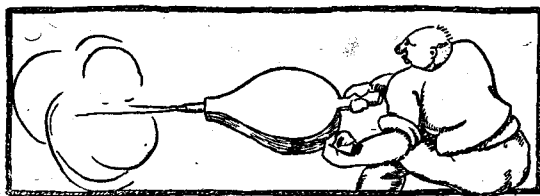
Nici Internaționala a II nu poate, nici Internaționala a III nu dorește să vadă pacifismul lui Wilson realizat în fărâmițele în care el e astăzi realizabil. Fiindcă Internaționala a II servește cu slugănicie interesele burgh-ziei capitaliste, deci antiwilsoniene, iar Internaționala a III tinde la revoluții cu totul opuse celor ce le-a dorit și pentru cari a lucrat fostul președinte al Statelor Unite. Tratatul dela Londra între reprezentanții celor două Internaționale, este în esența sa un calcul pentru salvarea altor interese decât cele ale proletariatului englez și rus.

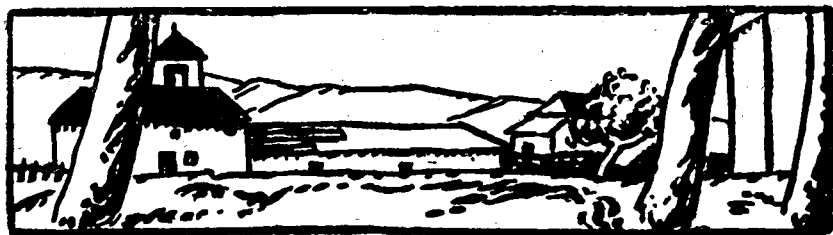
* * *

Imperialismul Mării-Britanii, care se exprimă prin dominația oligarhiei financiare engleze, a sferelor dirigente, asupra unui sfert din populația pământului e la începutul sfârșitului său. Prăbușirea imperialismului englez a început. Istoria de până acum a Angliei se sfârșește. Mișcările revoluționare din Irlanda, India, Egipt, Sudan, Transvaal, toate ținuturile unde Londra a întins stăpânirea capitalului din City, au ridicat lozincile independențelor naționale. Contradicțiile ireductibile între democratismul englez formal și fictiv, și realitatea imperiului britanic au ajuns la ciocnirea de care se surpă statele. Democratismul imperialismului englez în politica sa mondială nu este decât ideologia plantatorilor, a exploataților, a lirelor sterlinge, a oligarhiei plutocrate din Londra. Democratismul imperialismului englez este, în rezultatele sale, exploatarea de secole a atâtor națiuni colorate, cari nu citesc pe Shakespeare. Impotriva acestui democratism britanic se ridică ideea națională a tuturor națiunilor subjugate. Dacă până acum subjugarea lor era posibilă și ușoară, astăzi, — nu după anunțarea punctelor lui Wilson despre dreptul fiecărui popor la autodeterminare națională, ci ca o etapă inevitabilă a evoluției spiritului uman, atâtea sute de milioane de oameni nu mai vreau, numai pot fi ținute în jugul „civilizației“ din Londra. Ideea națională a popoarelor subjugate e focul nestins, de care se va incendia imperiul britanic. Fiecare zi ne va aduce o nouă dovadă, un nou fapt — o afirmare a vitalității acestei idei. *În măsura deci în care începe eliberarea popoarelor, în aceeași măsură începe încetarea Angliei imperialiste, reducerea forței de dominație a capitalului din City.* În felul acesta Imperiul britanic a devenit terenul cel mai favorabil pentru răspândirea ideilor antiimperialiste și dezlănțuirea dinamicii revoluționare. Nu fără să cunoască „lucrurile“, președintele Internaționalei a III-a, Zinoviev, la ultimul congres pan-comunist, dela Moscova, anunțase pe delegații legiunilor internaționaliste, că Imperiul britanic se poate acum ușor distruge. Revoluțiile sporadice din periferia imperiului, anunțate de presa engleză ca fapte diverse și ușor lichidabile, în Federația Sovietică se sărbătoresc ca izbucniri îmbucurătoare ale revoluției sociale. Agenți bolșevici, experți agitatori, dolari, literatură, avânturi și făgăduinți trimise dela Moscova

În toate întinșurile imperiului britanic, extasiază pe de o parte masele subjugate — pe motivul revoluției naționale, urmărind pe de altă parte prăbușirea imperialismului capitalist englez pentru accelerarea revoluției sociale. Pentru încetarea propagandei lor în India, Egipt, Irlanda, Sudan, Africa, Australia, bolșevicii au cucerit recunoașterea *de jure*. Pe de altă parte, majoritatea absolută a populației engieze o formează proletariatul. Așteptând mult dela guvernul socialist al lui Macdonald și Henderson, proletariatul englez n'a căpătat în schimb nimic. Marea grevă a lucrătorilor de acum câteva luni a arătat că *Anglia continuă* și sub Macdonald; că, adică, proletariatul rămâne și în timpul guvernării socialiste sub stăpânirea de fapt a burgheziei capitaliste. Această a doua contradicție internă între expresia politică și forțele economice se exploatează zi cu zi de agitatorii bolșevici. Folosindu-se de aceste zile tragice pentru integritatea imperiului britanic, bolșevicii au apăsat: *creditele ce le vor primi, tratatul dela Lontra, e o dovadă astăzi în mânăle tuturor sociologilor politici că pe slăbiciunea, pe începutul de sfârșit al Angliei imperialiste se ridică și se întărește — deși pentru foarte scurtă vreme — imperialismul Internaționalei a III-a*. Cele 500 milioane lire sterlinge, ce le capătă Internaționala a III-a dela capitaliștii englezi, prin mijlocirea unuia dintre șefii Internaționalei a II-a, e un tribut, cel mai mic, ce începe să-l plătească Anglia *politice sale geniale* de a fi scăpat dela moarte sigură, la începutul anului 1921, pe bolșevicii cari, astăzi, încep să o gâtuie cu propriile ei mijloace de gâtuire.

G. M. IVANOV

O curte pustie

I.

La poalele Mureșului este un sat amărât, și în partea de către răsărit a satului o curte pustie. Iar în mijlocul curții o grămadă de gunoiu.

În curtea asta nu intră nimeni, nici-odată, o ocolesc și câinii. Numai nopțile de Joi spre Vineri vine „hârca“, se așează pe gunoiu, își despletește părul și se apucă de pieptănat. Apoi scoate din sân o pungă de bani, îi golește pe gunoiu și numără, numără mereu și râde :

— Hî, hî, hî !

Iar colo la cântatul cocoșilor strânge banii repede în pungă și... pierde urma. Asta așa-i, de patru ani încoace.

Mai 'nainte era lume și viață și pe aici : lângă grămada de gunoiu un grajd cu vite, în partea de sus a curții o casuță curată, iar pe prispa casei ședea o nevastă tânără, cu furca la brâu și privea îndelungat spre îndepărtatul răsărit.

Din când în când se auzea din casă un glas răgușit și totuși puternic :

— Hai în casă odată, luată-ar dracu ! Te-a ajuns torsul, mîncate-ar viermii să te mănânce, jivină spurcată ce ești... Vrei să mai vezi vre-un fecior, hai ?

Oprind fusul, nevasta își ștergea o lacrimă pe furis.

— Taci mamă, nu te face de răs, ajungă-ți cât m'ai făcut până acum...

Bătrâna în casă își mușca buzele, iar nevasta se ridica încetitor, intra și pune un lemn pe foc.

— Ascultă mamă soacră ! — zise însfârșit — să știi că nu-ți mai rabd, trei ani de zile am răbdat doar destul. Te-am ascultat, te-am cinstit, am lucrat ca un bou, dar de-acum nu-ți mai rabd, mă duc cât văd cu ochii...

Se așează pe-o laviță de lângă perete și se puse pe tors, iar bă-

trâna, după-ce îi aruncă o privire fulgerătoare ieși trântind ușa. Ne-vasta, în dreptul ferestrei, o urmări până când o văzu că iese pe poartă și atunci... răsuflă ușurată.

Așa i-a fost viața, trei ani încheiați. Lui Ion, i-a spus înainte de cununie :

— Mă tem, Ioane, că n'o să pot ieși la cale cu mamă-ta.

— Nu, Lino, — îi zise Ion mângâindu-i fruntea — în casa mea o să poruncesc eu, nu soacră-ta...

S'au cununat și au dus lume albă, vreme de-o jumătate de an... Ion îi împlinea toate voile, iar bătrânei nu-i da cuvânt. Când în săptămânile cele dintâi bătrâna încerca să-și „piaptene” nora, Ion o lua pe de-a întregul :

— Mamă, Linei îi poruncesc numai eu, că eu îi sunt bărbat... iar dumneata îi ești numai soacră...

— Dar tu ce-mi ești? — se răsti bătrâna ca ieșită din fire.

— Eu ți-s fecior și ți-le rabd toate, că sunt dator... dar Lina, nu ți-e fată...

După o jumătate de an, când s'a început războiul, nici-o ne-vastă n'a vărsat atâtea lacrimi, ca Lina după Ion. L'a petrecut la tren, l'a îmbrățișat de nenumărate ori, iar când nu se mai zărea nici fu-mul trenului care-i ducea fericirea la războiu, s'a întors acasă să-și înceapă iadul ei de viață.

De-ar fi fost numai iad... Dar încornorații nu puteau să fie atât de răi, ca soacră sa. De se scula de vreme ori târziu, de se spăla cu săpun ori fără săpun, de mânca mult ori puțin, nici-cum n'o nimerea. Când își pierdea răbdările, o lua către câmp, se așeza pe iarbă, sco-tea din sân ultima scrisoare alui Ion, o săruta pe toate fețele și plân-gea. Erau singurele clipe de fericire în viața ei : privind scrisoarea părea că să întipărește de-odată de filele ei chipul mândru al lui Ion, care-i zămbia dulce și-i șoptia :

— Mai rabdă Lino, că vin eu acasă, acuși... Când se întorcea acasă, o găsea pe bătrâna făcând spume la gură :

— Te-a apucat strechia, hai? Bietul Ion, el geme prin spitale și nevăstuța lui... o iea după feciori...

Lina răbda, ea știa numai de ce : de dragul lui Ion. Când dela o vreme nu-mai primea nici-o scrisoare dela el, simțea că trebuie să pună capăt răbdărilor.

Când gândurile ei ajunseră pân'aci, se deschise ușa și intră soacră-sa, ca o furtună.

— Ce-i, frumușico? — îi zise râzând batjocoritor. Te-ai săturat de mine? Cred! Nu poți să-ți joci mendrele cum vrei? Ai vrea să te duci la ibovnic? Du-te...

Sărind de-a dreptul în picioare, își prinse soacra de umeri, cu amândouă mâinile și o scutură din toate puterile.

— Ascultă, bătrâno! — îi strigă cu glas puternic și răstit. Să nu crezi că vreau să-te bat. Nu-mi spurc mâinile cu spurcatele tale oase... dar să știi, că dacă nu mi-te omenești, eu ți-s popă de-acum înainte...

Incrementind, bătrâna se zmulse din mâinile ei și fugi în curte.

II.

Era Joi seara, când s'au întâmplat acestea. După plecarea soacră-sei Lina își priponi coatele în masă și capul în palme, și se porni pe plâns, un plâns ușurător, după care îi trecu par'că toată mânia. Apoi ieși în curte și ea, să mai isprăvească una-alta peafară și văzu pe soacră-sa în poată, povestind cu un om. La început părea că omul e ovreu, purta o barbă lungă și nepieptănată, dar privindu-l îndelung, cunoscuse de pe stratele lui că-i soldat întors din Rusia.

— Nu putem, bade — îi zicea bătrâna — suntem numai două femei la casă și casa ni-e strîmtă. Cearcă aiurea!

— Unde să mai încerc? — oftă omul uluit. Am încercat la toate casele și am primit pretutindeni acelaș răspuns. Nu pot să dorm afară, nu-i primăvară încă... Faceți-vă milă... veți avea doar și dumneavoastră pe cineva dus în războiu..

Lina tresări, i-se părea cunoscut glasul acesta răgușit și se apropiă și ea de poartă.

Omul o privi drept în ochi, apoi își plecă capul oftând.

— De unde vii, bade? — îl întrebă Lina.

— Din Rusia, leliță și mă duc acasă, colo lângă Zălău. Dar... nu mai pot de picioare... N'ăș cere eu sălaş, că am femeie și copii... aș sbura de-aș putea... Fie-vă milă...

Tresări și Lina.

— Vezi, mamă — zise către soacră-sa — omul ăsta par'că seamănă la glas cu Ion...

— O fi sămănând, leliță — răspunse omul lăcrămând — ei, multe glasuri temeiești mi-s'a părut și mie că seamănă cu al Nastasiei mele...

Il duseră în casă, îl îmbiară cu de-ale mâncării, apoi îi așternură pe fața casei, lângă cuptor. Omul își făcu trei cruci și se întinse pe așternut. Povesti câțva timp cu femeile, apoi se ridică deodată în genunchi, își desfăcu cămașa, scoase o pungă, o goli pe țol și începu să numere bani: o sută, două, trei, șapte, o mie, două, trei mii.

— Doar ți-au pierit din bani? — îl întrebă bătrâna, privindu-l cu ochii scânteletori.

— Nu — răspunse omul — dar aceștia-s bani trudiți, câștigați în Rusia și vreau să-i mai număr odată, să nu lipsească nici o leacae. Mâne la prânz voi fi acasă, o să-mi văd femeia și copiii... le duc bani, să nu mai fie săraci, că tot săraci am fost...

Isprăvi cu număratul și oftă din greu:

— Patru mii cinci sute!

Apoi își înfundă punga sub cămașe și adormi în curând tun, culcat pe spate, horcăind, cu gura căscată.

Bătrâna, care se culcase într'un pat cu Lina, ofta mereu:

— Patru mii cinci sute!

Iar mai târziu!

— Și cine știe, că el a dormit la noi? Cine știe, că el a venit din Rusia? Cine știe când a plecat dela noi și unde s'a dus? O singură lovitură cu muchea săcurii...

Lina îi astupă gura cu amândouă mâinile.

— Ce vorbești mamă? Ți-ai pierdut mințile?...

Bătrâna nu avea astâmpăr, se svârcolia în toate părțile și ofta din greu. Dela o vreme s'a sculat și s'a așezat pe dunga patului.

— Ce vrei, mamă, pentru numele sfântului? — îngână Lina cu glas tremurător.

— Nimic, nu fi nebună! Doar nu m'oi apuca eu, hârcă bătrână, să omor oameni? Trebuie să te pricepi la glumă... Vreau numai să mă piaptăn...

Încărcă cuptorul cu lemne, apoi puse câteva linguri de untură într-o cratiță și o așeză pe cuptor, la para focului.

Neliniștită, Lina îi urmăria toate mișcărilor. Bătrâna începu să se pieptene, iar untura sfârâia în cratiță.

— Ce vrei să faci cu untura, mamă?

— Să-mi ung părul...

Dela o vreme o biruise și pe ea somnul. Atunci bătrâna se apropie tiptil de cuptor, luă cratița cu untură clocotită și se plecă la strein. Tremura în toate membrele, dar... în clipa următoare, ca împinsă de-o putere nevăzută, apropiă cratița de gura deschisă a străinului și îi turnă toată untura pe gât. Străinul mai horcăi de două-trei ori...

Lina dormia, visa că a venit Ion, cu barbă lungă și cu bani mulți, tocmai ca străinul ăsta...

III.

Când s'a trezit, în zorii zilei, soacră-sa ședea pe vatră și se pieptena, privind cu ochi speriați para focului.

— Unde-i omul, mamă? — strigă înfiorată.

— S'a dus, s'a dus Lino, — îi răspunse fără s'o privească, trăgând cu pieptănul prin păr. — A plecat de cu noapte, a zis că are drum lung și se duce.

Lina sări din pat și cercetă casa cu deamăruntul. Neafiând nici o urmă de sânge, răsufli ușurată. Apoi după-ce isprăvi cu măturatul casei ieși în curte.

Tocmai întra pe poartă un om, ca venit din altă lume. Era Vasilica Șchiopului, prietenul de cruce al lui Ion. Nu-l văzuse dela începutul războiului și alergă veselă înaintea lui.

— S'a sculat Ion? — o întrebă Vasilica după ce-i întinse mâna.

— Ce Ion?

— Bărbatul tău...

— Ce bărbat? — întrebă acum Lina îngâlbened.

— Ion! Las', nu te mai preface... Doar laolaltă am venit din Rusia.. Ori... doar s'a culcat aiurea? Știi, el e poznaș câte-odată...

Zicea, că o să-și schimbe glasul, să nu-l cunoașteți... iar peste noapte se scoală, își rade barba și-apoi... vă trezește, să vă facă bucurie... Eu i-am spus să nu facă prostii...

— Vai, vai, vai, — răcni Lina dintr'odată întrerupându-l și... năvăli ca o furtună în casă.

— Unde-i Ion? — se răsti către bătrâna, ca ieșită din minți — unde-i Ion, auzi hârcă blestemată, unde-i Ion?

— Ce Ion? — bombăni bătrâna scăpând piaptănel din mână.

— Ion al meu — urlă acum Lina — unde-i Ion al meu?

Fără să aștepte vre-un răspuns, a înhățat-o de păr și a târât-o pe ușă afară, în curte.

Acolo erau vre-o zece oameni, cari auzind de venirea lui Ion alergară să-i spună bun sositul. Vasilică le vorbea mișcând din mâni.

— Unde-i Ion, fiară blestemată? — striga Lina târând pe bătrâna de alungul curții.

Bătrâna gemea, învârtindu-și ochii în toate părțile.

Oamenilor, nu li-s'a părut a bună grămada de gunoiu de lângă grajd, aduseră câteva târnăcoape și o răscoliră. Se ivi în curând un trup de om cu barbă lungă.

— Ți-ai omorât feciorul, hârcă! — mai răcni Lina izbind pe bătrâna de pământ.

Apoi aleargă la cadavru și îl îmbrățișă cu patimă.

— Iată ochii lui... și eu nebuna și oarba... nu l'am cunoscut...

Așa, cum îl ținea îmbrățișat, învineți toată și... căzu fără simțire, alături de Ion.

Bătrâna își pierdu urma. O aflară mai târziu spânzurată, în podul casei. Iar în sân, lângă țâța stângă, aflară punga lui Ion, cu patru mii cinci sute...

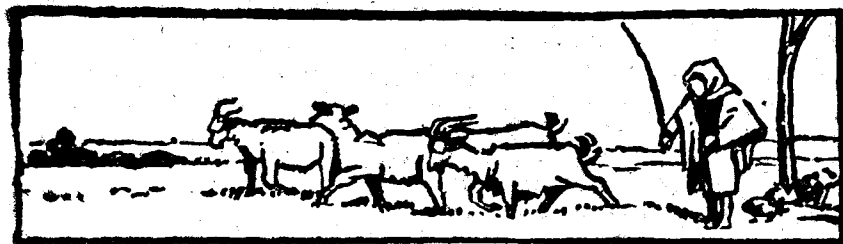
* * *

Casa, grajdul și vitele le vândură la licitație și le duseră de-acolo, dar grămada de gunoiu n'a voit s'o cumpere nimeni, așa primarul satului a îngăduit pe oricine să-l ducă în cinste, dar nu l'a dus nimeni. Acolo stă și acum, o ocolesc și câinii și va sta multă vreme încă, până când se va prefăce în pământ. În curtea aceea nu intră nimeni, nici-odată, mai ales nu în apropierea grămezii de gunoiu. Numai Joi noaptea spre Vineri vine „hârca“, se așează pe gunoiu și se piaptână. Scoate apoi o pungă cu bani și face:

— Hi, hi, hi!

Până la cântatul cocoșului...

SEPTIMIU POPA

Situația funcționarilor

Organizarea administrativă a țării noastre este clădită nu numai pe principii greșite, ci rătăcirile ei se țin lanț până în cele mai mici amănunte. Legile de organizare generală, cași cele speciale, cu regulamentele lor cu tot, sunt tot atâtea obstacole ridicate în calea normalizării și consolidării, după care ahtiem cu atâta îngrijorare și nerăbdare. Cunoscând răul care naște pentru colectivitatea organizată în stat din această pseudo-organizație, să ne îndreptăm privirea și asupra elementului care cel dintâi se isbește de aceste legi, asupra funcționarilor. Aceștia ne ofer tristește apariții de suprafață, consecințele firești ale unui neajuns fundamental, și lor, tocmai din acest motiv li se aduc grave acuzațiuni, de multeori nedrepte și nemeritate.

Dacă am sta să analizăm cu rigoare izvoarele noastre în materie administrativă, cu surprindere am constata că, întocmai ca în societățile primitive, nici o lege nu se încumetă să depășească domeniul vieții zilnice. Statul nostru, condus de o concepție mai mult ca greșită, nu se gândește decât la apărarea intereselor sale materiale, pe cari se năzuește a le ocroti într'o formă cu care înstrăinează pe cei-dintâi chemați a-i da concursul. Urmărind un *ideal material* în sensul strict al cuvântului, statul a ajuns în cel mai acut conflict cu slujbașii proprii. Aceia, cari, în mod normal ar trebui să trăiască unul cu altul, ne apar ca adversari ireductibili, atentând reciproc la averea și siguranța lor. În acest chip, administrația țării, în loc să fie un instrument de armonizare și conducere a întregii colectivități naționale, activitatea ei dă naștere la aprige conflicte interne, lăsând interesele societății în afară de sfera de preocupări a statului astfel reprezentat. Lupta aceasta internă, ca orice frecare de ordin real, este foarte crâncenă, trecând peste orice altă considerațiune.

Principala cauză care abate organismul țării dela adevărata ei menire și care alimentează continua surescitare, este insuficiența absolută a salariilor funcționarești. Aceia cari au ridicat idealul material la rangul de dogmă de stat au uitat că principiul se va repercuta și asupra societății și indivizilor, anihilând și în sânul acestora orice

ideal moral. Nu putem cere idealism într'o societate unde totul se clădește pe valori materiale; mai ales în vremuri ca acestea, când mizeria prea adesea bate la ușa tuturor. A fi idealist astăzi, după mentalitatea curentă înseamnă a fi un boem, dacă nu chiar aventurier în toată legea. Numai așa ne putem explica, pe deoparte, nemăpomenita zgârcenie ce o manifestă statul față de propriile sale organe prin cari trăește, pe de alta lipsa de respect și dragoste față de tot ceea ce aparține statului. Trăind din sgârcenie, cum o să-ți iese în cale numai lume generoasă!? Suntem singurul stat care nu recunoaște salariul minim de existență, decât doar în legea financiară, ca bază de impozit, fixată într'un mod pe cât de ireal, pe atât de arbitrar.

Mai sunt și alte state, cari din cauza greutăților cu cari se luptă nu-și pot plăti funcționarii după trebuințele vieții. Dar dacă nu-i poate retribui prin alocații bugetare, găesc alte mijloace pentru ușurarea traiului lor. Chiar unli din vecinii noștri, cu o criză economică și financiară cu mult mai pronunțată, au reușit să reușit să curme în bună măsură îngrijorarea funcționarilor în ce privește traiul, prin aprovizionarea lor în natură.

Din nenorocire, la noi nu se face nici una nici alta, decât în mod cu totul sporadic, deși statul dispune de atâtea mijloace s'o facă. Chiar modestele venituri existente, cum ar fi diurnele de deplasare, sunt așa de ridicole și se acordă cu atâtea formalități, încât funcționarii au oroare de orice serviciu în afară de sediul lor. Revizorul de plasă, bunăoară, are o diurnă de 20 lei pe zi. Cine este naivul să creadă că din această sumă — pentru care însuși statul nu-i dă decât 20 țigări și o cutie de chibrituri — își va putea face serviciul în mod demn și conștiincios? Nu este nici o mirare deci, dacă auzim că revizorul este așteptat de către cei supuși controlului său cu stampila în gară, ca s'o imprime pe scriptele justificative. Astfel, revizorul inspectează într'o zi atâtea localități câte vor cădea dealungul drumului de fier, satisfăcând fără doar și poate dispozițiunile legii contabilității publice, dar nici decum serviciul său, sau interesele statului.

Dar slaba retribuțiune a funcționarilor mai păcătuiește și prin forma prin care se dă, jignind grav sentimentul lor de demnitate. Medicul rural, de pildă, vizitând comunele din circumscripția sa, trebuie să se prezinte la postul de jandarmi, ca să confirme vizita medicală, o îndeletnicire pentru care știm cât de chemați sunt jandarmii noștri. Funcționarul superior, care deplasându-se face uz de trăsură, trebuie să ceară chitanță în regulă dela birjarul respectiv. Achiziționarea unor asemenea probe va avea ca rezultat, că funcționarul ori va dărui statului această sumă, ori va fi forțat să-și plăsmuiască o chitanță, căci nu s'a mai pomenit liberarea de chitanțe „în regulă” de pe capra trásurilor birjărești.

Unele dispozițiuni din legile noastre sunt deadreptul barbare. Când un profesor sănătos va absentă dela cursuri, legea admite să-și plătească un suplinitor. Dacă însă profesorul va lipsi dela școală din motive de boală, aceeaș lege îi reduce salariul la jumătate, pentruca să nu-și mai poată plăti un substitut și să nu mai poată nici trăi.

În asemenea împrejurări este firesc, ca soarta comună, la fel de vitregă, să închege rândurile funcționarilor nu în interesul statului, sau pentru atingerea unor idealuri de ordin spiritual, ci pentru ajungerea unor scopuri particulare, ale lor. Ei vor avea o perfectă înțelegere pentru greșelile și slăbiciunile confrăților întru mizerie, cu atât mai mult, cu cât legea îi pune în dependență pe unii față de alții. Urmărind un falș și excesiv control, doctorul se pune în dependență de jandarm, administratorul de plasă de secretarul comunal sau de primar, etc. Consecințele acestei confuzii vor duce la rezultatul, atât de vechiu și atât de bine caracterizat de înțelepciunea populară: că „o mână spală pe alta“ (— și amândouă vor mânji obrazul! —) sau „corb la corb nu-și scoate ochii.“

Aceste câteva exemple, culese la întâmplare, nu pot da nici măcar o palidă ilustrare a sinistrului tablou dimprejurul nostru, care ne rezervă zeci și sute de alte aberații, din rândul cărora e greu să le alegi pe cele mai reprezentative. Dacă va mai dăinui acest sistem, va dispărea orice înfățișare modernă a vieții de stat, fără să mai știm de unde provine răul. Omul de stat se va găsi în fruntea guvernului ca doctorul înaintea bolnavului incult, pe care toate îl dor, dar fără să poată da vreun indiciu care să înlesnească diagnosticul.

În momentul de față, boala încă este cunoscută și rețeta lecurii ei ar putea fi următoarea:

1. Salariile funcționarilor să se fixeze după minimul real de existență;
2. generalizarea venitelor laterale legale;
3. introducerea controlului disciplinar ierarhic, eliminând orice control politic central și pe cel reciproc, la fel de incompetent;
4. desvoltarea pe toate căile și cu toate mijloacele a controlului conștiinței, pe care nu-l poate înlocui nici cea mai draconică lege.

P. NEMOIANU

Târgul de mostre din Cluj

— Câteva reflexii asupra industriei naționale —

În momentul când s'au lansat prospectele Târgului de mostre din Cluj, mulți au fost aceia cari s'au îndoit de buna reușită a acestei expoziții industriale. Împrejurările n'o favorizau. Viața economică a țării, pe toată întinderea ei, se resimte de greutățile prin care trece mult încercata noastră gospodărie financiară. Sforțările guvernului actual de a spori puterea de cumpărare a leului printr'o comprimare a circulației biletelor de bancă a dus la o criză accentuată a numerarului, ale cărei efecte se pot aprecia cu ochiul liber, de către cel mai profan spectator. Dacă nu s'ar ivi alt fenomen de suprafață decât dureroasa restrângere a creditului comercial, căreia i-a urmat demult o urcare sufocantă a dobânzilor, și tot ar fi deajuns pentru ca realitatea să apară limpede și dureroasă. Cămătăria a înflorit ca nici odată în mijlocul nostru; sunt negustori strâmtorați cari plătesc dobânzi de zece și cincisprezece procente pe lună. Se înțelege, în asemenea condițiuni nu e de nici o mirare dacă ziarele publică regulat coloane întregi de polițe protestate, și dacă întreprinderi vechi își depun registrele pe masa tribunalului, neputând face față la termen plăților. Plăpânda noastră industrie s'a resimțit în aceeași măsură de dificultățile prin cari e silită să treacă. Producția ultimului an a scăzut în chip simțitor, în fiecare săptămână rândurile muncitorilor fără lucru se îngroașe, în vreme ce statul însuși rămâne dator ani de-arândul pentru materialele cari i s'au furnizat.

Inițiativa Camerei de comerț din Cluj, care a organizat un Târg de mostre în asemenea condițiuni, a fost prin urmare un act de adevărată îndrăzneală. Succesul, pe care l-a înregistrat totuși, trebuie socotit drept cea mai elocventă dovadă, că industria și comerțul ardelean nu se învoiesc să moară, mai 'nainte de a dovedi serviciile pe cari sunt în stare să le aducă. Astfel, cu excepția unora din marile industrii bănățene, în special industria metalurgică, al căror client rămâne și mai departe aproape exclusiv statul, toate ramurile de producție sunt reprezentate în vastele clădiri ale Colegiului reformat, unde au fost adăpostite mărfurile expuse. E o forfoteală neconținută

dealungul pavilionelor multicolore, nesfârșite firme se încrucișează pe ziduri, pe copaci și pe panouri, și, dincolo de atracțiunile distractive aranjate pentru curiozitatea publicului vizitator, se închiagă angajamente serioase și se pun la cale tranzacții importante. Sporul acesta de activitate nu e numai artificial, el corăspunde unor nevoi reale. Cumpărăturile cari se realizează și comenzile cari se fac sunt în vechea tradiție a marilor bălciuri negustorești, destinate să înfățișeze pe deo parte o icoană rezumativă a ofertei, iar pe de alta să înlesnească satisfacerea cererilor într'un timp scurt și pe un spațiu restrâns.

* * *

O călătorie circulară de-alungul sălilor, încărcate din belșug și cu meșteșug încărcate cu tot soiul de produse, pune la îndemână fiecăruia și o altă serie de constatări, în afară de acele ale actualității. Înaintea privirilor noastre, cari alunecă dela o vitrină la alta, se desfășoară, întocmai ca un film demonstrativ, posibilitățile zilei de mâine. Acolo este bogăția nesfârșită a acestui binecuvântat colț de țară, talmăcită în formele atrăgătoare ale utilului!.. Aproape nimic nu lipsește, din cecece pământul s'a îndurat să lase oamenilor spre folosință, și din cecece omul s'a priceput să transforme pentru satisfacerea nepotolitelor sale necesități materiale. Cecece însemnează, că am putea într'o zi să nu mai fim tributari străinătății, pentru cecece suntem în stare să ne oferim noi înși-ne.

S'a pomenit în atâtea rânduri despre anumite anomalii ale importului nostru. Cumpărăm de peste hotare o mulțime de mărfuri pe cari am fi chemați noi cei dintâi să le producem. Ne-am încălțat, ani de-arândul, cu ghetе americane, ne-am adus mobilă din Germania și ne-am făcut haine din stofe mai mult sau mai puțin englezești, în țara cea mai avută în piei, în păduri și în lână... Cea mai mare parte a datoriilor pe cari le avem în Apus, și cari apasă atât de greu asupra valutei românești, provin, dacă lăsăm la o parte materialul de război, din cumpărăturile pe cari le-am făcut în străinătate. Stagnarea aproape totală a producției, în anii cari au urmat războiul, a provocat rostogolirea atât de dureroasă a leului; importul excesiv, într'o epocă în care nu puneam la dispoziția Europei nici un bob de grâu, ne-a desorganizat cu totul echilibrul financiar. Astăzi încă, balanța noastră comercială n'a ajuns să fie activă; consumăm, din afară, mai mult decât suntem în stare să producem noi înși-ne, înăuntru.

Expozițiile industriale aranjate la noi acasă, în ultimii ani, s'au însărcinat să arate aportul pe care industria națională ar fi în stare să-l aducă, pentru a ne satisface prin propriile noastre mijloace cea mai mare parte din cerințele pieței interne. Vrednicia dovedită a țaranilor de curând împrumătăriți a complectat tabloul, risipind temerilor celor cari credeau că, odată cu desființarea marelui proprietăți, producția noastră agricolă se va sdruncina definitiv, iar capacitatea României de a exporta grânele sale va fi redusă la zero. În acest chip,

balanța stă gata să se echilibreze. Și natura și oamenii ar fi în stare să săvârșească faolaltă minunea mare a vindecării definitive.

* * *

Paginele acestei reviste au adăpostit, în mai multe rânduri, o serie de cercetări în materie agrară, înfățișând adevăruri precise și indicând soluții limpezi. S'a vorbit, mai cu deosebire, în documentatele articole ale dlui Ion Iacob, fostul raportor al reformei agrare, despre serviciile pe cari le-ar aduce agriculturii noastre organizarea *creditului destinat muncitorilor de pământ*. Ar fi, în acelaș timp, o operă economică salvatoare, ridicând producția agricolă la un nivel înalt, și ar fi o faptă națională de laudă, întrucât clasa cultivatorilor în covârșitoarea ei majoritate e românească.

De data aceasta, ar fi binevenit acela care ar pune, cu pricepere și cu gând bun, problema *creditului industrial*. Și pe acest tărâm, năzuințele noastre s'ar înfrăți asupra unui îndoit țel. În majoritatea ei, din nefericire pentru noi, industria din România nu se găsește în mâini românești. Nu s'a gândit nimeni să facă o asemenea statistică, și poate că realizarea ei în amănunt nici n'ar fi posibilă, dar nu credem că greșim, spunând că nici un sfert din capitalul investit în atelierele, în fabricile și în uzinele de pe teritoriul țării, nu e românesc. O simplă trecere în revistă a firmelor la Târgul de mostre din Cluj e suficientă pentru a pipăi realitatea. Viața noastră națională prezintă, prin urmare, un gol care urmează să fie umplut.

Este această întregire cu puțință? Fără îndoială că da. Și ea ni se pare posibilă tocmai pentru că activitatea industriei dela noi, și chiar a industriei ardelen, reprezintă mai mult o serie de posibilități decât o dezvoltare completă, capabilă de a acoperi toate trebuințele interne. Aceste posibilități, cari isvorăsc din fericita noastră așezare geografică, așteaptă să fie înțelese și exploatate. O vom face noi, românii? Cu atât mai bine. O vor face, iarăș, străinii? Cu atât mai rău. Un lucru să înțeleagă însă cărmuitorii României de astăzi și de mâine. Că mâinile încrucișate n'au isprăvit, niciodată, nimic...

ALEXANDRU HODOȘ

După conferința dela Londra

Aproape fără excepție, toată presa mondială e de acord în a considera aranjamentul dela Londra, drept cel mai de seamă act internațional dela încheierea păcii până azi. Curentele mijlocii ale opiniei publice mai ales salută cu bucurie un eveniment de care se leagă atâtea speranțe bune pentru mai târziu. De aproape șase ani, războiul se prelungea în convulsiunile unor tratate cari nu se puteau, sau nu se voiau aplica. Prăbușirilor politice le urmaseră, în toată brutala lor realitate, prăbușirile economice, cari apăsau mai greu statele, popoarele, oamenii. Un val de amărăciune se întinsese peste tot vechiul continent, pătruns de conștiința unei boli adânci și grele, căreia zadarnic guverne și parlamente îi căutau leacul. Nevroza războiului stăpânea încă pe toți. Invingătorii vedeau la fiecare pas ruinele cari fumegau mereu, mizeria care rodea atâtea ținuturi, și, mai ales, trăiau cu groaza primejdiei viitorului. La rândul lor, învinșii, treziți din somnul letargic al bolnavei lor închipuiri de dominație universală, strângeau cu deznădejdea morții pumnul neputincios de a mai distruge și de a mai cuceri. Țara lui Bernhardt și a lui Ludendorff trăia clipele cele mai tragice ale istoriei sale, în ceasul în care, la o hotărâtoare coitură a soartei, trebuia să-și renege trecutul sau să moară.

Psihoza aceasta a stăpânit popoarele până în ultimele săptămâni. Ei îi datorăm toată acea nimicitoare răzvrătire a Germaniei, care punându-se de-acurmezișul noilor înfăptuiri ale păcii, a sabotat ani de-a rândul tratatele și pacea însăși. La remorca celor mai vinovați reprezentanți ai imperialismului de ieri, cari desfășurau acum steagul revanșei naționale, Germania s'a năpustit asupra tratatelor cari o încătușau. Asemeni unei corăbii care lovește un dig, și pe care-l zdruncină poate, dar în fața căruiă întâlnește, când primejdia e mai mare, toată tehnica gata de a-l reface, Germania a întâlnit în calea ei frontul aliat refăcut, de bine de rău, prin chiar nedibăcia faptei sale.

Psihozei acesteia post-belice, acestei stări de spirit, îi datorăm formula nefericită de „Entversailung“, și apoi, consecința logică, sabotarea reparațiilor, pentruca în mod progresiv să ajungem la ocuparea Ruhrului, la acea rezistență pasivă distrugătoare și vană, la ca.

tastrofa financiară a Reichului, și în cele din urmă la capitularea lui. Ea a creat pe Cuno și pe Hittler, și ea, în fine, a fost aceea care, atâta timp, a silit pe atâția oameni de bun simț din Germania, și atâtea partide cumpătate, să suporte șantajul unei ridicole licitații naționaliste grupurilor șovine din dreapta.

Firește, și dincolo de Rin nevroza a înrâurit pe oameni și felul lor de a gândi și de a lucra. Formulele naționalismului integral, justificate în sufletul poporului francez de conștiința dreptății cauzei și a redreptății suferinței sale, înfățișau un nou crez al politicii republicane. Trecutul apropiat e încă prea proaspăt și impresiunile prea puternice și vii spre a putea face o judecată definitivă. A cunoaște însă Franța, însemnează a crede în avântul acela generos și sincer democratic al unei națiuni pătrunse ca de o idee fixă de noțiunea de libertate. În ~~înțelesul~~ acesta psihoza post-belică a schimbat prea puțin sufletul acestui popor. Aparențele poate au înșelat, sau mai bine zis de multe ori au fost denaturate cu bunăvoință. Naționalismul intransigent al Franței de după 1920 nu a avut însă nicio clipă rostul unei nemărturisite porniri imperialiste. El a însemnat, pentru toți, formula supremă a apărării drepturilor prezentului și a liniștei viitorului. Și dacă un Poincaré, în toată acțiunea lui de o științifică continuitate, și de energie metodică și necruțătoare, a apăsat cu atâta putere în lupta care din nou se încinsese, și dacă apăsarea aceasta a avut darul să întunece o clipă și mai mult orizontul păcii, nu prin prisma ceasului acela trebuie judecată opera lui și efectele acesteia. Astăzi, când conferința dela Londra s'a încheiat cu un nediscutabil succes, trebuie să privim înapoi. Căci dacă Raymond Poincaré nu ar fi fost doi ani de zile arbitrul politicii franceze, planul Dawes nu ar fi fost făcut, conferința dela Londra nu s'ar fi adunat, și reparațiunile nu ar fi căpătat sancțiunea lor definitivă. Am fi trăit, de sigur, încă și azi haotica epocă a diplomației ambulante a lui Llyod George și a lui Nitti.

Căci aci stă marea taină a politicii franceze: ea are metode pentru toate situațiile și oameni pentru toate metodele...

* * *

Eduard Herriot a fost omul metodei celei noi, în ceasul în care cea de până atunci își împlinise rostul. Germania învinsă a doua oară părea a sta gata de vorbă în mod cinstit cu adversarul învingător. În laboratorul politicii sale interne, oricât de confuze ne-ar apărea rezultatele alegerilor dela 4 Mai, conservatorii și naționaliștii suferiseră o mare decepție. E cazul a li se aplica formula că: a nu învinge, înseamnă a fi înfrânt. Oricât de frumoase apăreau, pe alocuri, succesele electorale dobândite îndeosebi asupra stânzei socialiste, partidele din dreapta nu puteau constitui guvernul. Dela amenințări, ele au trecut la tratative, pentruca în cele din urmă să rămâie cu totul străine de putere, într'o ipostază de sterilă opoziție, în jurul unui steag care nu mai entuziasma mulțimile, și a unor formule cari apăreau din ce în ce mai găunoase.

În Marea Britanie, politica externă tradiționalistă a imperiului se schimbaseră prea puțin dela venirea la cârmă a partidului muncitoresc. Pe cărările vechiului echilibru european, cu preocupări din ce în ce mai serioase în Egipt, și departe în Pacific, guvernul Macdonald dorea cu orice preț un acord asupra problemelor continentale. Enervarea produsă de acțiunea din Ruhr, dacă nu se stinsese, se canaliza în tot cazul în atitudini mai practice. Propaganda filo-germană, prin chiar supărătoarea ei perseverență, deservise de multe ori cauza pe care o apăra.

Firește, Franța la rândul ei, și poate cea dintâi, era obosită de o luptă pe care nu o dorise, și care îi mistuia atâtea energii și atâtea mijloace. Partidele stângii, dela socialiștii unificați la republicanii lui Briand, biruiseră în alegeri, cu un program de realizări practice în politica externă. Acordul între aliați și tratativele directe în problema reparațiilor erau pietrele unghiulare ale acestei noi politici externe.

Astfel s'a pregătit atmosfera în care avea să se deschidă conferința dela Londra. Planul Dawes formă, ce e drept, punctul central al desbaterilor diplomatice. Ele însă aveau să depășească cadrul acesta oarecum îngust. Reprezentanții cei mai autorizați ai democrațiilor apusene se întâlneau din nou cu aceia ai Germaniei de azi. Și de o parte și de alta a baricadei neîncrederea domnea, în înțelesul aceleiași psihoze postbelice. Popoarele erau însă de astădată mai obosite ca în 1918; catastrofe economice, ca acelea cari, în Germania, secerau întregi categorii sociale, sângeraseră poate mai mult ca o mare bătălie militară. Dureri noi se adaugaseră celor vechi, atunci când toți adversarii, învinși ca și învingători, priveau cu stupeoare neputință în care se găseau de a îndrepta relele și de a reconstrui peste ruine. Legile solidarității lumii civilizate își impuneau dogmele lor. *Încetul cu încetul și suflelele cele mai aprinse se cuprindeau de marele adevăr, că nu mai poate exista colaborare fără pace, progres și îndreptare fără colaborare.*

A reciti, azi, discursurile de închidere ale conferinței, înseamnă a desluși spiritul nou care a cucerit guvernele în fața imperioaselor chemări ale vremii. Macdonald a amintit de datoria pe care delegații o aveau față de umanitate de a nu pleca fără a înfăptui un rezultat pozitiv; Herriot a subliniat rostul sforțărilor Franței, consecvență cu tradiția și cu deviza ei de libertate și de fraternitate; Marx, el care crezuse dator să mulțumească pentru spiritul înțelegător care a strălucit în lucrările conferinței, și să releveze, că întâia oară Reichul a fost tratat pe picior de egalitate.

Incepută sub auspicii destul de favorabile, conferința și-a încheiat lucrările cu un gest de generozitate din partea Franței: nehotărât anunță evacuarea regiunii ocupate dincolo de Ruhr ca sarcină față de o trecută abatere a Germaniei. Asemenea gesturi pot încuraja, în năvoințele din partea răsăriteană a Rinului; deocamdată Marul și-a făcut datoria. Orizontul politic al Europei se mai înseninează, oricât de adânci și de legitime ar fi preocupările tuturor pentru mai târziu.

* * *

Planul Dawes, în marile lui linii, a fost menținut de către delegații

puterilor. Germania ia asupra-și trecerea unei sume anuale în bugetul său, care se va urca treptat, pentru a ajunge în 1928. la 1.200 000 mărci aur. Pe de altă parte, ea constituiește acea societate anonimă a căilor ferate ale Reichului, care va emite obligațiuni negociabile, în valoare de 11 miliarde aur. Marea industrie la rândul său va emite obligațiuni în valoare de 5 milioane aur. Problema se prezintă deci sub un aspect cu totul nou. Germania ca și Franța au nevoie de creditul piețelor anglo-americe; Germania pentru a obține împrumutul celor opt sute de milioane cari vor constitui capitalul de bază al noii bănci de emisiune, iar Franța și Belgia pentru a putea plasa obligațiunile ce vor primi din partea Reichului.

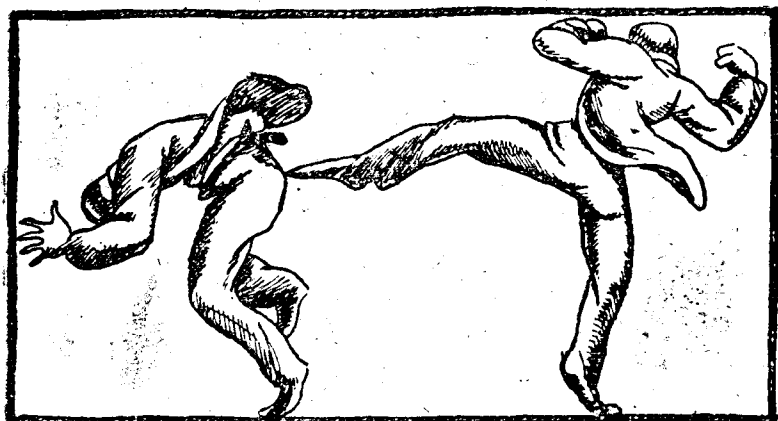
În această nevoie comună, apare pentru întâia oară în mod clar ideia de colaborare strânsă între creditor și debitor. Toate organismele create de planul experților vor avea o compunere mixtă, reprezentanții Reichului lucrând alături de acei ai puterilor creditoare. Mai presus de toate însă, ceea ce apropie pe unii de ceilalți, este metoda fundamentală a acestui plan, care interesează la succesul său tot atât de mult pe unii ca și pe ceilalți, condiționând acest succes de cinstita colaborare a adversarilor din ajun.

La Londra, Ciémentel și Luther, miniștrii de finanțe ai celor două Republice au și ajuns la un acord în privința unui tratat de comerț. Clauza națiunei celei mai favorizate a fost stipulată de ambele state: în acelaș timp produselor Alsaciei și Lorenei, Germania le acordă un tratament cu totul de favoare pe timp de 5 ani. Au fost, ce e drept, greutatești destule de biruit. Ajunge să amintim de problema prestațiunilor în natură, și în deosebi a exportului materiilor colorante pe cari cu atâta gelozie Reichul aproape le monopolizează, cât și de îngrijorarea pe care a produs-o în Anglia, acordul privitor la Alsacia Lorena spre a conveni că un mare pas s'a făcut spre restabilirea unor raporturi normale.

Din acest punct de vedere, punctul cel mai delicat a fost discuțiunea sancțiunilor eventuale, și apoi termenul evacuării Ruhrului. Odată cu admiterea arbitrajului obligator, în toate cazurile de abateri ale Germaniei, și odată cu fixarea evacuării la expirarea unui an, se poate spune că pacea a câștigat cea mai strălucită victorie.

Politica internațională intră astfel într'o frază nouă. Marile frământări se vor calma, și popoarele vor putea relua opera de îndreptare. Să nu fim sceptici și nici pesimiști; să nădăjduim că această epocă va dura cât de mult..

VINTILĂ N. PETALA

GAZETA RIMATĂ

Post-Festa

Domnul Zosim Chirtop, fiind întrebat dacă poate găzdui o noapte pe M. S. Regele, cu prilejul sărbătorii lui Avram Iancu, a refuzat.

*Unealtă de grădină? medicament? masiv
De munți cu minereuri? otravă? armă? bumb?
Papuc pe chinezește? gândac? aperitiv?
Teren cu accidente sau boală de porumb? —*

*Eu nu știam, Chirtoape, ce ești, nici în ce scop
Te-a aruncat destinul pe pagini de ziar,
Să-mi veselești privirea cu-acest cuvânt hilar
O clipă înainte neînțeles: Chirtop.*

*Dar iată că misterul se luminează brusc
Și că-mi apari de-odată în linii statuare,
Sfios ca o vestală de pe un vas etrusc
C'un legionar gigantic în curs de pertractare.*

*— „Tu care ești o sută în Marea Românie.
Chirtop iubit și dulce al sufletului meu,
Și care-odinioară luceai fără chelie
Când nu erai prin foarte nici tu, însă nici eu,*

*Ai dat acum o pildă măreață întru toate
Și numele-ți ce cade precum un târnăcop,
Va arăta mulțimei Zosim Chirtop ce poate
Și ce înseamnă-un Rege în fața lui Chirtop.*

*Atunci chirtopizarea nu-i numai o poveste
Un mit, o născocire bolnavă din Regat...
Acolo, la Sovata, chirtopizare este,
Și tu ești autorul acestui fapt ciudat.*

*Văzusem fenomenul plin de nedumerire
Când dintr'odată, iacă, s'a îndurat norocul
Să-mi dee sufleteasca această mulțumire
Să-i aflu obârșia și să-i admir Chirtopul.*

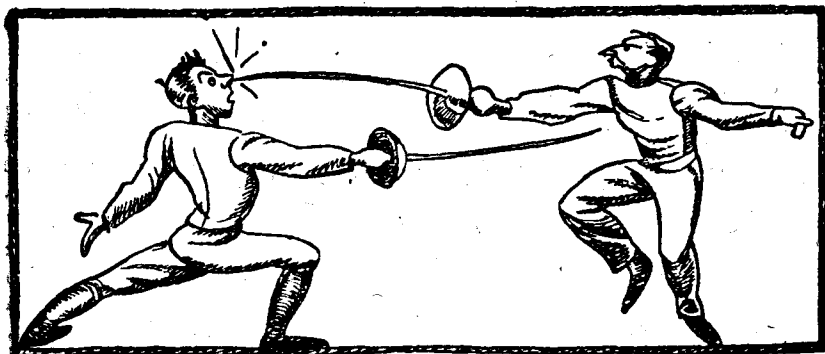
*Pricep acum: Maniu și ceilalți patrioși
De te-ar lăsa de-oparte rupând partidu 'n două,
Nimica n'ar rămâne, fiindcă tu ești toți
Cu toate că ești unul, ei nouăzeci și nouă.*

*Oricum, mărire Ție, bărbat între bărbați
Nebănuț de-atâția politiciani miopi,
Tu, unul dintr'o sută și frate între frați,
Tu cel mai autentic Chirtop între Chirtopi!*

VOICU ABSTINENTU

INSEMNĂRI

Moartea lui Nicolae Mișu. — După o prelungită suferință trupească, îndurată cu un admirabil stoicism, s'a stins zilele trecute, la București, Nicolae Mișu, ministrul Palatului.

A fost, în lunga și rodnica sa carieră, unul din acei diplomați înăscuți, pe cari vârtejul vieții agitate nu reușește să-i smulgă de pe tărâmul preocupărilor intelectuale, și cărora cunoașterea adâncă a lumii nule tulbură liniștea aleasă a meditațiilor interioare. Insușirile sale alese de tact și inteligență, Nicolae Mișu le-a pus totdeauna în serviciul țării sale, slujind-o în cele mai grele momente, și achitându-se cu o deplină pricepere de fiecare misiune cu care fusese însărcinat. Stăpânind o cultură profundă și multilaterală, vorbind cu ușurință aproape toate limbile europene, descercând cu desăvârșită finețe cele mai complicate situațiuni, pătrunzând cu dibăcie în resorturile delicate ale acțiunilor politice, fostul delegat al României la Conferința de pace reușise să câștige pretutindeni stima reală a celor cari l-au cunoscut. E destul să ne reamintim, că pe vremea când reprezenta interesele noastre la Londra, era socotit acolo, în capitala Angliei,

drept unul dintre cei mai bine înzestrați membrii ai corpului diplomatic.

De câțiva ani, Nicolae Mișu, reintors în țară, fusese numit ministru al Palatului, însărcinare protocolară pe care o îndeplinea cu un cumpăt perfect și cu un înțelept simț al realităților. Moartea sa întristează cu adevărat pe toți aceia cari, cunoscându-l, l-au prețuit. Căci a plecat dintre noi, pentru veșnicie, un spirit distins, de o superioară umanitate, un rar exemplar al civilizației, a cărui dispariție o deplângem în chip sincer, de vreme ce, în urma sicriului coborât în mormânt, suntem mai săraci cu un minunat dar al minței, și ne regăsim cu o aleasă mulțumire sufletească mai puțin.

Presa noastră și Avram Iancu. — Acum, după ce ghirlandele de cetină s'au desprins de pe frontispiciul arcurilor de triumf, după ce pașii hoțărâți ai soldaților noștri nu mai răsună pe asfaltul presărat cu nisip, după ce ecoul tuturor discursurilor s'a risipit în jurul gorunului lui Horia, iar eroul coarame iarăși liniștit, nu ni se poate lua în nume de rău, dacă recapitulăm câteva momente din convoiul

serbătorilor, și toarcem mai departe firul câtorva reflexiuni.

Așa, de pildă, nu știm pentru ce n'am releva chipul, mai mult decât palid, în care s'a reflectat pe paginile presei dela București, înțelesul aniversării nașterii lui Avram Iancu? Gazetele de mare tiraj mai cu deosebire, adică acelea cari încap în mâinile sutelor de mii, au fost cu desăvârșire lamentabile. N'am zărit nici-căeri, nici măcar patru rânduri sincere și înțelegătoare, închinată destinului tragic al regelui Munților; n'am întâlnit nici cea mai timidă caracterizare a eroice rezistențe naționale dela 48. Nimic. Cele mai multe dintre cot di-anele cari își revarsă asupra noastră valurile lor de cerneală, cu amănunte imbelșugate din existența banditului Terente, și cu reportaje de trei pagini despre tragerea premiilor oferite abonaților, s'au mulțumit să umble cu foarfeca prin cartea dlui Silviu Dragomir, și să pună la contribuție broșurile de popularizare apărute cu acest prilej, desgropând cel mult, de pe o cartă postală uitată, chipul umilitor al lui Avram Iancu, fotografiat din nerozia cine știe cărui curios anonim, cu fluierul în mână și cu ceața nebuniei în lumina ochilor... Cât privește însă celelalte gazete, cari fac, chipurile, politică, ele au nimerit o și mai rău, căci ne-am întâlnit acolo, și de data aceasta, cu prea cunoscuta lătrătură contimporană, în șgōmotul căreia amintirea sfântă a Moșului dela Vidra a trebuit să slujească mai departe drept *leit-motiv* pentru micile combinații ale politicei dela noi. Astfel, într'un solemn articol, intitulat „Avram Iancu“, și publicat la locul de frunte al *Adevărului*, ni s'a pus din nou palpitanta chestiune, dacă dl Iuliu Maniu are sau n'are dreptul să fie supărat pe dl Ion Brătianu, care i-a furat urnele la alegeri...

Imprejurarea, că presa dela Bucu-

rești, îndrumătoarea atât de pricepută a opiniei publice dela noi, dar oglinda atât de strâmbă a preocupărilor noastre obștești, n'a reușit nici acum să prindă sentimentul unanim cu care o țară întreagă se înfățișă înaintea memoriei mortului dela Tebea, nu apare, deci, decât ca o ilustrare repetată a unei lipse dureroase pe care o resimțim în publicistica românească: Nimic nu reușește să le vorbească, frământarea eroică a trecutului, acestor oameni complet stăpâniți de micile afaceri ale prezentului. Intre casa cu coperișul juguat, în care s'a născut Avram Iancu din Vidra de sus, și imobilul câștigat de dl Solomon Dines, abonatul *Dimineții*, înțelegeți că pentru negustorii de hârtie tipărită, acesta din urmă e cu mult mai interesant.

Călimara dlui Maniu. — În rahitica foaie bucureșteană *România*, despre a cărei existență abia știu șapte cetitori din cealaltă Românie, care nu-i a partidului național, cineva se dedă pe obucățică de coloană la un b-usc atac împotriva dlui Octavian Goga, osândindu-l fără drept de apel, pentru slăbiciunea politică de care dă dovadă scriind regulat la *Țara Noastră*. Asemenea îndeletniciri neserioase, după cum se știe, n'au pătruns încă în casa dlui Iuliu Maniu, pe conștiința căruia nu apasă până acum decât patru articole de gazetă, elaborate cu concursul verilor și nepoților, într'o lungă carieră publicistică de un sfert de secol. Prudentul fost avocat din Veza (mai târziu președinte al Consiliului dirigent) vorbește, într'adevăr, din cale afară de mult. Vorbește în ședințele dela *Patria*, când îi explică dlui Ioan Coltor pentru ce scade valuta partidului național; vorbește în vestibulul hotelului „Athénés Palace“, unde pertractează în fața ascensorului cu dl Ion Miha-lache; vorbește cu conductorul vago-

oului de dormit, când a uitat unde și-a pus papucii; vorbește ori unde, ori când și în orice poziție; vorbește, după cât se zice, chiar în somn, dar de scris, pune pe alții s'o facă. Pentru că, după cum s'ar exclama la Blaj: *scripta manent*. Rămâne, fatipărită în cerneală, urma șerpuitoare a părerilor. Și rămâne, mai ales, stilul.

Așa se explică nobilul dispreț pe care dl Iuliu Maniu îl manifestă și de data aceasta, prin alții, față de călimara dlui Octavian Goga. Nu-i plac, șefului partidului național, izbucnirile săptămânale ale acestui vulcan în neconținută erupție, (comparația nu e a noastră, e a *României*) și îi se pare că cerneala pe care o întrebuițăm noi, aceștia dela *Țara Noastră*, cuprinde un pericolos material explozibil.

Nu discutăm. Scrisul nostru se desfășură în mod programatic pe dinaintea publicului românesc, și fiecare dintre cei cari urmăresc frământarea aceasta stăruitoare e în măsură să judece, întrucât ea corăspunde unor necesități colective. În orice caz, armele pe cari le întrebuițăm, sunt numai din acele cari hotărăsc triumfurile cuvântului în conștiința deapropelui... Ce să spunem însă despre dl Iuliu Maniu? Recunoaștem, fără nici o greutate, că din călimara dumisale, ca dintr'un melancolic crater stins, nici nu curge, nici nu pică. Singurul mijloc de a determina o erupție ar fi, să ne iertați, tot numai pârdașnicul unt de rețină, despre care am pomenit aici, în atâtea rânduri, spre profunda indignare a tuturor stilștiilor din strada Sărindar...

În țara lui Dragoș. — *Gazeta Maramureșană* din 22 August 1924 ne aduce știrea, că în urma unei inspecții ministeriale, registrele cetățeniilor români ale Maramureșului s'au găsit umplute cu un număr extraordinar de mare de străini, înscrși ca cetățeni

români pe căi piezișe, și că s'a ordonat ștergerea numai din registrele orașului Sighet la aproape jumătate din numărul acestor intruși.

Cunoșteam afluența enormă a străinilor în Maramureș. Țara lui Dragoș a servit încă sub regimul maghiar ca loc de scurgere pentru toți persecutații Rusiei țariste de pe timpul progromurilor, și de colonie pentru toți scăpații Ungariei milenare, cari aveau o singură menire: sărăcirea și desnaționalizarea elementului românesc de cel mai nobil sânge, al țărănimii maramureșene. De aceea nu ne mirăm, cetind în monitorul maramureșan despre năvala puhoiului străin pe plaiurile de glorios trecut al descălcițo-ului Moldovei, când toți acești năvalnici știu bine că, cu excepția regimului de curat naționalism al generalului Averescu, atât sub ocrotitoarea guvernare liberală de azi, ca și sub destrăbălata cărmuire a Consiliului dirigent de ieri, unicul principiu politic în acel colț de țară este îmbogățirea partizanilor prin ignorarea tuturor intereselor obștești ale poporului.

Ce-ace într'adevăr ne-ar minuna pe noi, ca și pe toată lumea românească, ar fi tocmai ștergerea străinilor acestora, opoșiți după adunarea dela Alba-Iulia, pe meleagurile Ardealului, și în special ale Maramureșului Căci, acest fapt este o imposibilitate pentru partidul liberal, ca și pentru partizanii săi din Maramureș. Pe lângă recunoștiința pe cere trebuie să le o poarte acest partid străinilor necetățeni din Maramureș, cari au votat în locul adevăraș lor alegători, și de câte patru și cinci ori, pentru candidații guvernului, noii intruși au pe deasupra și avantajul co-interesării în toate afacerile partizanilor liberali din țara lui Dragoș.

Această operă de asanare morală și națională reclamă alte caractere, alte valori, pe cari zadarnic le am căuta în

rândurile partidului dela guvern, și mai ales în rândurile puținilor săi aderenți, re-
duși la căjiva sinecuriști în Maramureș.

Sport. — Cu fiorul cucerniciei am
pășit pragul bisericei din Tebea în
zilele premergătoare marilor serbări
săvârșite în cinstea lui Avram Iancu.

Gorunul lui Horea își tremura frun-
zele; mânilor soldaților scoteau din
pământ crucile și pietrele funerare, ca
să nu se mai cunoască nimic din ce
a fost mormântul lui Sigismund Bor-
lea, protectorul din zilele amărate ale
eroului, așezat să doarmă de veci lângă
Avram Iancu. Un bătrân român, ciop-
litor de piatră, infrumuseța piatra ce
trebuia să se așeze la căpătâiul prefec-
tului Buteanu; mișcare, alergare, toc-
miri în tot locul, în preajma bisericei
din Tebea.

În biserică, pe peretele din stânga,
închisă într-o raclă de sticlă, spânzura,
păstrată ca o preasfințită comoară, cu-
nuna celor trei tineri din Cluj, așe-
zată altădată la mormântul lui Iancu,
pentru care ungerii au făcut atâta
zarvă și au adus atâta pricină. Numai
în amintirea bătrânilor se mai păstrează
inscripția: „*Tinerimea română, noi
veghelem*“, căci vremea a sfârcat fără
milă mătasa culorilor naționale romă-
nești, ștergând inscripția.

Totuși, dl Cicio Pop, a găsit în-
găduință, ca să anine el o panglică
nouă, bătută în culori naționale, de a-
ceastă cunună istorică, așezând a-
colo fără izbavă vorbele: „Din partea
lui Ștefan Cicio Pop“. Ce are a face
scripca și cu iepurele? Nimeni nu pu-
tea să oprească pe dl Cicio Pop ca
să aducă la mormântul lui Iancu și un
car de cunune; dar, Doamne, Doamne,
care a fost pricina de și-a pus nu-
mele pe cununa adusă de către cei
trei tineri la mormântul lui Iancu, în
acele zile de frământare ideală?

Așa vrea dl Cicio Pop să se stre-
coare în pridvorul trecutului, agățat ca
un purice de haina unor moaște sfinte...

Cărți și reviste. — Am primit la
redacție cartea dlui Silviu Dragomir,
profesor universitar, despre *Avram
Iancu*, tipărită de către Casa Școale-
lor cu prilejul serbărilor dela Tebea.
Lucrarea dlui Silviu Dragomir, înteme-
iată pe cele mai sigure izvoare, e o
relatare sobră și clară a evenimente-
lor anului 1848, din frământarea că-
rora viteazul conducător de oaste al
Moșilor se desprinde ca o figură cen-
trală, simbolizând prin acțiunea sa
îndrăzneală întreaga mișcare de nea-
târnare națională a Ardealului de a-
tunci. Prețul ieftin al volumului, 12
lei pentru 135 pagini, îl face accesibil
unor cercuri cât mai largi, unde va
putea să slujească drept o autorizată
călăuză istorică în ceea ce privește în-
țelesul și năzuințele revoluției arde-
lenești.

— Numărul pe Iulie din revista
Transilvaniei e închinat, deasemeni,
memoriei lui Avram Iancu. Dl Vasile
Goldiș, președintele Asociației se gă-
sește în fruntea sumarului, cu o caldă
închinare în amintirea eroului. Dl Sil-
viu Dragomir ne relatează câteva date
interesante, culese din arhiva guver-
nului Kossuth, despre încercările fă-
cute de dictatorul Ungariei la 1849
pentru a câștiga pe Avram Iancu de
partea sa.

— După o lungă pauză de vacanță,
pricinuită de subînțelese dificultăți ma-
teriale, *Gândirea* a reapărut, în acelaș
viesmânt artistic, cu contribuția vari-
ată a obișnuiților colaboratori. Reți-
nem sfârșitul viguroasei novele, stră-
bătută de o puternică mișcare drama-
tică, a dlui G. I. M. Hăescu, versurile
pline ale unui fericit debutant, dl Za-
haria Stancu, și îmbelșugata cronică
culturală.